

Poimintoja sijaishuollon tutkimuksesta

Pia Eriksson
VTT, erikoistutkija

Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos
26.9.2024

Sijoitettujen lasten hyvinvointi, kokemukset ja kohtelu

Niemi, Minna & Eriksson, Pia (2023) Sijoitettuna asuvien peruskouluikäisten kokemuksia terveydestä, päihteistä, väkivallasta ja palveluista. THL tutkimuksesta tiivistä 53/2023.

Eriksson, Pia; Ståhlberg, Miia; Svetloff, Maria; Barkman, Johanna; Liukkonen, Johanna & Hipp, Tiia (2023) Trauma- ja väkivaltatietoinen sijaishuolto - selvitys kaltoinkohtelun nykytilasta sekä materiaali ammattilaisille ja opiskelijoille. STM 35:2023.

Sijaishuollon laitoshoidon vaikuttavuus

osana ACElife - Haitalliset lapsuudenkokemukset elämänculussa: pitkän aikavälin seuraukset ja vaikuttavat ehkäisyn keinot (2023-2028)

Eriksson Pia, Aaltio Elina & Laajasalo Taina (2024) Short-Term Effectiveness of Residential Out-of-Home Care for Children and Youth—A Scoping Review. The British Journal of Social Work.

Aaltio, Elina & Eriksson, Pia (2023) Sijaishuollon mustaa laatikkoa ryhdytty avaamaan vaikuttavuuden ja laadun arvioimiseksi. Yhteiskuntapolitiikka 3/2023, 319–324.

• Sijaishuollon organisoituminen ja ammatilliset käytännöt

Eriksson, Pia & Harrikari, Timo (2023) Lastensuojelun sijaishuollon palvelutuotannon muutos 2018–2023: Yksityistymisen ja markkinoistumisen trendien tarkastelu. Yhteiskuntapolitiikka 5–6/2023, 552–560.

Emelie Shanks, Elisabeth Backe-Hansen, Pia Eriksson, Mette Lausten, Tommy Lundström, Heikki Ranta & Marie Sallnäs (2021) Privatisation of residential care for children and youth in Denmark, Finland, Norway, and Sweden. Nordic Welfare Research 3/2021.

Minna Niemi & Eriksson Pia (arvioitavana). Rajoitustoimenpiteet lastensuojelulaitosten arjessa: turvallisuus, toimijuus ja hallinnan suhteet

Nostoja: sijaishuollon organisoituminen

- Sijaishuollon organisoitumisessa on yhtäläisyyksiä Pohjoismaissa, mutta
 - Suomessa on eniten sijoituksia laitoksiin 41% (DK 33%, SWE 22%, NO 9%)
- Suomessa ja Ruotsissa n. 80% laitoksista ovat yksityisiä ja ei-voittoa tavoittelevien osuus on pieni. Tanskassa 37% julkisia, 46% non-profit ja 22% for-profit yksityisiä. Norjassa 35% julkisia, 45% non-profit ja 20% for-profit.

(Shanks ym. 2021)
- Palvelutuotannon muutos on ollut radikaali viimeisen 20 vuoden aikana. Viiden viimeisen vuoden aika yksityisten voittoa tavoittelevien yritysten laitoshoidon kentällä jatkaa kasvuaan.
- Yksityisten laitosten paikkamäärä kasvaa, markkinavetoiset yritykset vastaavat palveluntarpeeseen.
- Laitoshoidon yksityisten palveluntuottajien määrässä kasvua 213 (2018) -> 243 (2023), yksikköjen määrä 213 (2018) -> 492 (2023).

(Eriksson & Harrikari 2023)

Nostoja: hyvinvointi ja kokemukset

- Sijoitettuna asuvien lasten tyytyväisyys elämäänsä on aikavälillä 2017–2023 kohonnut 67,2 prosentista 69,3 prosenttiin. Vertailuryhmissä suhdeluvut ovat laskeneet.
- Kokemukset häiritsevästä seksuaalisesta ehdottelusta tai ahdistelusta (54,1 %) ja seksuaaliväkivallasta (35,6 %) olivat yleisiä sijoitettujen teini-ikäisten keskuudessa.
- Teini-ikäisistä sijoitettuna asuvista joka neljäs oli käyttänyt huumausaineita kyselyä edeltäneiden 30 päivän. Neljä kymmenestä sijoitetusta teini-ikäisestä ilmoitti olevansa raitis.
- Sijoitetut lapset kohtaavat edelleen erilaista kaltoinkohtelua ja väkivaltaa elinympäristöissään ja palvelujärjestelmässä
- Huomiota tulisi kohdistaa esimerkiksi valvontaan, sijaishuollon kykyyn vastata lapsen tarpeisiin, hyvinvoiviin ja osaaviin lastensuojelun aikuisiin, osallisuuden vahvistamiseen, sijaishuollon jälkeiseen tukeen ja tietopohjan vahvistamiseen.

(Eriksson ym. 2023)

Niemi & Eriksson (2023)

26.9.2024

Nostoja: sijaishuollon vaikuttavuus

- Sijaishuollon mustaa laatikkoa on lähdetty avaamaan ACElife hankkeessa
- Lastensuojelun vaikuttavuuden tutkimuksen haasteet sosiaalityön tutkimusalalla:
 - sosiaalityön toimijat tyypillisesti halua jäsentää käytännön asiakastyötä selkeästi määriteltävissä oleviksi menetelmiksi tai interventioiksi.
 - lastensuojelun tavoitteet ja niiden mittaaminen. Lastensuojelulle ei ole asetettu eikä ole tarpeen asettaa yhtä konkreettista tavoitetta.
 - käytettävissä olevan tietopohjan ohuus sosiaalihuollossa ja erillistiedonkeruiden työläys.
- Laitoshoidon aikaista vaikuttavuutta on tutkittu vähän.
- Katsaukseen mukaan valikoituneet muutamat tutkimuksen osoittavat että laitoshoidon saa aikaan positiivisia muutoksia lapsen tilantessa, hyvinvoinnissa ja toimintakyvyssä.
- Laitoshoidon kompleksisuus ja lasten erilaisten tilanteet tekevät kuitenkin vaikuttavuuden arvioinnin haasteelliseksi.
- Vankimpia tutkimusasetelmia on käytetty toisessa kontekstissa kehitettyjen rajattujen interventioiden ja menetelmien tutkimiseen laitoshoidossa. Koska nämä menetelmät kohdentuvat rajattuun “ongelmaan” (ei laitoshoidon laajemmin) niiden vaikutusten arviointi on helpompaa.

(Aaltio & Eriksson 2023)

(Eriksson, Aaltio & Laajasalo 2024)

Lastensuojelun laitoshoidon lyhyen aikavälin vaikuttavuuden tutkimus (TP2b)

- Lastensuojelun laitoshoidon lyhyen aikavälin (hoidon aikaista, 6-12 kk) vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointi
- Toteutetaan empiirinen vertaileva tutkimus laitoshoidon vaikuttavuudesta suhteessa laitoshoidon tyyppiin ja laatuun (2025 – 2027).
 - miten eri laitoksissa annettavaan palveluun liittyvät tekijät vaikuttavat lapsen psykososiaaliseen hyvinvointiin ja toimintakykyyn?
- Realistinen arviointi pohjautuen ohjelmateoriaan = mitkä ovat vaikuttavia elementtejä ja mekanismeja?
- Kvasikokeellinen asetelma, määrällistä ja laadullista aineistoa
 - kokeillaan tutkimusasetelman toimivuutta ja hyödynnettävyyttä
 - Kokeillaan käytettävien mittareiden toimivuutta ja arvioidaan niiden hyödynnettävyyttä myös järjestämisessä, tuottamisessa, seurannassa ja valvonnassa

Tutkimuksen vaihe I 2023-2024

Empiirisen tutkimusasetelman valmistelu

- 1) Ohjelmateorian luominen (interventio = laitoshoidon tavanomaisena toimintana)
- 2) Sopivien mittareiden valinta, käännös sekä adaptointi

Aineisto:

- Kirjallisuuskatsaukset 2023-2024:
 - Eriksson, Pia; Aaltio, Elina & Laajasalo, Taina (2024) Short-term effectiveness of residential care for children and youth – a scoping review. British journal of social work. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcae084>
 - Eriksson, Pia; Niemi, Minna & Kaittila, Anniina (käsikirjoitus - tulossa) Quality in residential care for children and youth – a scoping review
- Sijaishuollon asiantuntijahaastattelut (n=7) (kevät 2024)
- Laitoksissa asuvien lasten ja laitosten ammattilaisten ryhmähaastattelut (3+3), työpajat ja mittareiden adaptointi (syksy 2024)

Tutkimuksen vaihe II 2025 -2027(8)

- II vaiheen tutkimuseettinen ennakkoarviointi ja laitosten kutsuminen mukaan alkaa 12/2024
- Empiirisen tutkimuksen asetelma (protokolla) julkaistaan 2024/2025
- Aineistonkeruu (määrällinen ja laadullinen) alkaa (tavoite 3/2025). Jatkuu vuosina 2026-2027.
 - Lapset, oma-ohjaaja, henkilöstö, laitos
- Ensimmäiset tulokset esitellään loppuvuodesta 2025
- Optio rekisteriaineistojen yhdistämiseen, seuranta + 3 vuotta

Kiitos

